

Külföldi szemle.

A francia lapok már nem igen hosszú időt engednek a jelen miniszterium megmaradásának, sőt a „Times“ párisi levelezője is azt írja, hogy annak napjai számlálvák. Meglehet, hogy a miniszteriummal maga Grévy elnök is bukni fog. A „Times“ azt állítja, hogy miután Gambetta még most sem határozta el magát a miniszteriumba való lépésre, akkor legvalószínűbb, hogy Freycinet fog miniszteriumot alkotni, melybe a régi miniszterek közül legfeljebb Lepère fogna belépni. Freycinet az egyetlen ember, ki a jelen miniszterium alatt is megtartotta véleménye függetlenségét, ki folyvást legbarátságosabb viszonyban áll Gambettával, az egyetlen, ki ennek megmeri mondani nézetét és tíz eset közül 9-szer, ha egymással vitáznak, Freycinet az, ki Gambettát a maga véleményére téríti.

A francia és angol lapok egyaránt rosszak a francia kormány abbéli eljárását, hogy Rochefortnak a visszatérést Franciaországba nem enged meg, mivel ezáltal befolyását és jelentőségét csak növeli. Rochefort most a Vaucluse departamentben, hol őt meg akarják választani, most itt és mindenütt kommunard barátai mellett működik s bizonyos, hogy ezeket fogják megválasztani.

Az „Agence Havas“ Konstantinápolyból azon hírt hozza, hogy a feszültség a porta és Anglia közt a legmagasabb fokra hágott. Az angol nagykövét követelt a reformoknak Kiszásziában való rögtöni behozatalát, a politikai vétéségeikért száműzöttek amnesztiáját és a rendőrség újra szervezését Baker pásztor parancsnoksága alatt. Ezen ügyekben ultimátumot is adott be a portának, s ha a szultán vonakodnék, akkor Anglia el van határozva öt lemondásra kényszeríteni és helyébe Resad efendit, a szultán fiúvérét szultánná proklamálni, Anglia, Franciaország és Ausztria gondnoksága alatt. A szultán erre az orosz nagykövét kihallgatáson fogadta, e kihallgatás 3 óráig tartott. A porta kikérte Muszkaország támogatását a jelenlegi viszonyok alatt.

Sófia-ban már megnyitották a kamara. A trónbeszédben hangsúlyoztatott a határtalan hála, melylyel Bulgária Muszkaországnak tartozik függetlenségéért; kiemeltetett Bulgária jó viszonya a szomszéd államokkal és a kamara felszólított korszerű törvények hozására, valamint reformok életbeléptetésére. Várna, Ruscsuk és Tirnova kerületben az ott garázdálkodo rablóbandák miatt az o. romáliáról lett kihirdetve. A fejedelem trónbeszédé nagy tetszéssel fogadták.

Három olasz nagykövét Olaszországba érkezése nagy feltűnést okoz. Nigra Pétervárból, de Launay Berlinből és Robilliant Bécsből, Cairolival a helyzetről tanácskoznak, mind a hárman azért hívták ide, hogy Cairolai jelentéseikből tájékozást nyerjen. — Peiramont a „Soleil“ levelezője ismét leleplezéseket közöl találkozásairól három olasz államférfiával. Ezekben azt mondja, hogy Olaszországnak az ohajtása, hogy az európai latin és szláv fajokkal szövetekezzen. Ha a német trónörökös azért jött Olaszországba, hogy Umberto királyt Németországgal szövetségre bírja, nagyon elszámítja magát, mert a király nem fog Peglibe menni, hogy véle találkozzék. Franciaországnak pedig kár az olaszokat tekintetbe nem venni, mondá az egyik interviewolt államférfi, Olaszország 500 ezer embert fog sikra állítani, ha megharsan a harci trombita. Mind a hárman nagyon ellenséges hangulatot tanúsítottak Bismarck, Ausztria és Németország ellen.

Németországban újra megkezdődtek a politikai üldözések legújabb időben, miután a kormány vagyis inkább Bismarck herceg azokkal szövetelt. A többiek közt a következő rőpiratok lettek ott lefoglalva és országszerte betiltva: Le Pêril social, Le Combat pour la vie, La Société devant les tribunaux, Questions sociales à la portée de Tous. Már eddig 741 lefoglalás és pör kezdetét, jelsül 249 testület, 298 lap és a többi különféle iratok ellen. — Azt írják Berlinből, hogy Bismarck herceg fejbetege dacára most is folyvást dolgozik és a távirat Berlin és Varzin közt folytonos mozgásban van.

Halbstadtban a benderi kerületben Muszkaországban 100 személy betegedett meg, mert egy kut mirenyvel volt megmérgezve. Ezek mind németek, már öten meg is haltak. Ez egyik bizonyosága az oroszok gyűlölségének a németek ellen.

Wolsley Secoconi zulu főnök Clarke századost küldötte, hogy szólítsa feladásra. Ugy látszik, hogy a háború a zuluk ellen ismét ki fog törni.

A magyar gazdák országos értekezletének végrehajtó bizottsága már benyújtotta emlékiratát a képviselőháznak az ország mezőgazdasági helyzetéről. A gazdák országos értekezlete alkalmából közölték a megállapodásokat, melyeket a kormány kétség kívül megfontolás tárgyává fog tenni. Az emlékiratot Dessewffy Aurel gr., Széchenyi Pál gr. és Zichy Jenő gr. írták alá.

Orosz lapok szemléje.

A „Novoje Vremja“ vezércikkét, mely sok mindent követel Ausztria-Magyarországtól, — így kezdi: „Háborúról szó sincs. Hagyjuk említés nélkül az osztrák-német szövetséget, legalább addig, míg maguk a szövetségesek meg nem tudják, hogy mire is szövetkeztek ők. Míg a titkos szövetségnek Berlinben egyféle, Bécsben másféle magyarázatot adnak, van még londoni, párisi, római — s végre konstantinápolyi variatio is. Mindez leleplezése egy és ugyanazon eszmének, mely Európa közepén nyerte születését. Ez pedig német nemzeti idea. Rögóta él már; Bismarck herceg, egy tehetséges s erőlyes politikus gondozása mellett nőtt fel, ki Bécsbe járt, hogy azt megkoronázza s ha el nem érte tökéletesen, a mit elérni ohajtott, eléri a jövőben. Nagyon természetes, hogy Bismarck Ausztria-Magyarországra veté ki hálóját, hol még majd 9 millió nem egyesített germania irredenta van. Igaz ugyan, hogy Ausztria s Magyarországnépeisége közt a németek csak a negyedrészét alkotják, míg a szlávok majd a felelész; de a német kormányrendszer az egyesülés könnyítését helyezi kilátásba. Aztán a németek mindig németeknek érzik magukat, végig járták a politikai iskolát; a szlávok pedig sok tekintetben politikai ifjuságukat élik, noha már kinőtte az ifju korból s a mi fő: ellenséget az egyoldalú dressirozásnak és nem keveset szenvednek pusztá egyenlenségét. A német nemzeti eszme megragadja a kedvező pillanatot, hogy megszilárduljon Ausztria-Magyarországnak.

Ontatott vér a szláv eszméért is. Hát el kell-e vesznie, mert nincs Bismarckja? Mi nem kívánjuk neki a vér és vas emberét, hanem más sajtóságok kifejezőjét. Oroszország távol áll az ábrándoktól, annál inkább a szlávok egyesítésének lelkesítő tudatától.

A Balkán félsziget bírja mind azon külső és belső feltételeket, hogy rajta a szabad szláv fejedelemségek független szövetekezése jöjjön létre, a melybe beléphet Görögország, Albania s Románia is. Történetek e valami lépések e tekintetben? — Aligha. — A török iga által összetartott egység megszűnt és szabad egyesülés még sincs, fájdalom, csiráját sem látni. Vagy azt várják a déli szlávok, mignem a német és magyar lovagok át uszásk a Dunát s egyesítik őket, fejedelemség fejedeleméig után letörpva? Ausztria-Magyarország már a Balkánhoz ért. Tovább nincs mit várni. A veszedelem oly közel van, hogy meg nem tenni az elővigyázati rendszabályokat, a déli szlávok öngyilkosságával volna egyenlő.

Itt az ideje szintén megkérdeni Ausztria-Magyarországot, hogy minők céljai a délszlávokkal szemben. Minden hír, melyet eddig az osztrák-magyaroktól igazgatott Bosznia s Herzegovinából hallottunk, kétséget nem támaszt bennünk. Ferencz József császár kijelenté, valamint a mi czárunk is, hogy szabadságot s jó igazgatást akar adni a balkáni keresztényeknek. — Oroszország teljeséggel megfelelt kötelezettségének: Bulgária s Kelet-Rumélia, különböző alakban ugyan, nemzeti kormányt s önkormányzatot nyert; Tirnovában most nyílik meg a népképviselet. Miért nem hallani Bosznia s Herzegovinának szavát sem, miért csupa fohások szállnak ki onnét, miért alkotta a nép azt a közmondást, hogy ott csak „egy a rajah s három az ur“? — A mit Oroszország tett, eo ipso kötelező Ausztria-Magyarországra is.

Ha Oroszország kivonta seregét Ruméliából s Bulgáriából: félszláv szomszédunk is köteles kivonni seregét Bosznia s Herzegovinából; ha visszahívta Oroszország hivatalnokait: az osztrák s magyar tisztviselőknök is kötelességük odahagyni az általuk ideiglenesen igazgatott tartományt. — A novibazári conventio értelmében s tartományok ép úgy maradtak a porta főnhatósága alatt, mint a bolgár provinciák is; e körülmény legkevésbé sem lehet akadály a képviselő Szerajevoba való összehívásának s a bosnyák-hercegovinai tartományok önkormányzatot alapuló organizációját sem zavarhatja.

Nagyon hosszúra nyúlik az osztrák-magyar okkupáció, nagyon lassan halad előre a „felszabadítottak“ beruházása. Ideje már, hogy az osztrák ezredek térjenek vissza régi szállásaikra, hadd lélekezzenek már egyszer szabadon a bosnyákok s a hercegovinaiak. Ha Pesten és Bécsben elvesztették az erkölcsi érzékenységet, elfeledték kötelességüket a népek s az emberiség irányában, akkor az osztrák-magyarok szegényére s megalázására figyelmeztethetné őket emberi kötelességükre a porta, rámutatva Bulgária s Kelet-Rumélia nagy példájára.

Az osztrák-magyar-német szövetségről az una-lomig sokat beszélnek az orosz lapok, magyarazák mindenféle kép; minden nap kombinációkat temet s újakat hoz a felszínre, hogy aztán ezek is alámérljenek. A most előtűnt fekvő lapokból az oroszok azon meggyőződése kezd előtérbe lépni, hogy az említett szövetség csak hasznára fog válni Oroszországnak, mert ennek folytán Európa más államai, jelsül: Franciaország s Olaszország rokonszenvet fognak Oroszországgal, sőt vele szövetségre lépni, tartván az osztrák-magyar-német szövetségnek rájuk nézve káros hatásától. Boldogok a hívók!

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület közgyűléséből.

Köszövény, 1879. november 5.

Előbb, a jegyzőkönyv hitelesítése után, a szokás szerint, a segédjegyzők és egyes bizottságok kinevezése történt meg, amazok a fiatalabb tanárok és papok közül, emezek pedig, u. m. az indítványi, kérvényi, sérelmi, felirati, pénztárvizsgáló, püspöki kezelési alatti pénzeket megvizsgáló, testvér-superintendenciák jegyzőkönyveiről referáló, tanári kijelölő levéleket összeszámító és szavazatszedő bizottságok a közgyűlés többi tagjai közül. A tárgysorozat megállapítása után a püspök évi működéséről szóló jelentés következett, mely nagy vonásokban általános képét tüntető fel az egyházkerület majdnem másfél évre terjedő szellemi és közéletében s két indítványt is foglalván magában; egyik az énekes könyv új kiadására kérvén fölhatalmazást a püspök számára, a költségeket a püspöki kezelési alatti álló pénzekből előlegezve; másik helybelyesítését kérve a közgyűlésnek a püspök eljárására, melylyel a konvent legközelebbi összegyűléseére Köszövény városát ajánlotta fel, valamint utasítását is az állandó igazgató tanácsnak, hogy a vendégeket testvéri és magyar vendégszeretettel fogadja és lássa el. A közgyűlés a jelentést helyesléssel fogadván, köszönetet mondott a főt. püspök urnak buzgó munkálkodásáért s mindkét indítványát határozattá emelte.

Következett az állandó igazgató tanács évi működéséről szóló jelentés, mely azonban nyomtatásban a tagok kezei közt lévén, fölölvastottak tekintetűt s jelentés tételre egy bizottságnak adta tétét.

Két kimagasító tárgy következett most. Ezek egyike a tanügyi előadó jelentése volt. Többet, mint egy teljes órát vett e jelentésnek csak fölolvastása is igénybe, de a gyűlés kitarot figyelemmel hallgatta fáradhatatlan s valóban szakértő tanügyi előadója igazi példány munkáját, mely az összes elemi, középtanodai, tanítóképezdei és theologiai intézetek állapotát, hiányait és előbbreemelését állította a közgyűlés elé. Érdekes részlete a munkálatnak az az összes terv, mely szerint az összes egyházközségi népisiskolák osztályoztatnak, a szerint, a mint mulhatatlanul fönttartandók a felekezeti és nemzetiiségi érdekek szempontjából, vagy pedig községekké alakítandók avagy állami népisiskolák volnának helyettesítendők. A munkálat e részének végleges megállapítása, az illetők véleményének meghallgatása alapján a jövő évi közgyűlésre halasztatott, a tanügyi előadó buzgó munkálkodásáért pedig köszönetet szavaztatott. A jelentés különben egész terjedelmében kiadatott s a közgyűlési jegyzőkönyvnek bizonyynyal egyik legértékesebb részét teendő.

Az elvont kamarai javadalmak ügyében tett igazgató tanácsi intézkedések — zárt ülésben — helyesítő tudomásul vétetvén, a nyílt ülésben nagy érdekű vita indult meg az említettük második fontos kérdés fölött. Az igazgató tanács ugyanis saját tapasztalatok alapján arra a határozathozatalra való kényszerülve, hogy az egyházközségi kepelemváltási alapok biztosítása tekintetéből kimondá, hogy megváltozt képnék csak az tekintetik, melynek válság-tökeje közvetlen központi kezelés alá bocsátatik. Az egyházmegye nagyobb része ellene nyilatkozott ugyan e határozatnak, azonban az állandó igazgató tanács megmaradt előbbi álláspontján s ismételten kérte a közgyűlést e határozat elfogadására, illetőleg helybenhagyására. — A vita széles körökben indult meg. A határozat ellenzője abban a véleményben lévén, hogy rögtönösen az összes elhelyezett tőkék központba vonása czéloztatik, abeli felelmőknek adtak kifejezést, hogy ez intézkedés nagy községadagsági rázkódásra vezetne és hogy az egyház tagjainak buzgalmat ölné el. — A pártolólóg felszólalók: Nagy Péter, Szász Béla, Bodola János, Bodor Antal s mások adatokkal mutatták ki, hogy az ellenőrzetlenül künkezeltek tőkék mily kevéssé vannak a veszély ellenében biztosítva, s kifejezték, hogy nem csak czéloztatik az összes elhelyezett tőkék bevonása, de sőt jövőre is fönmarad lehetősége a vidéki elhelyezésnek, csak hogy közvetlen az állandó igazgató tanács felügyelete és ellenőrzése mellett, mi nélkül — különösen a mostani laza egyházlátogatások mellett — biztosítottak nem tekinthető az ugy is megingatott papi javadalmazás. És megtörtént, a nyilvános gyűlésezesekben majdnem pártatlan eset, hogy a capacitatio az ellenzékől is pártolokat csinált, s az állandó igazgató tanács javaslata egyhangulag elfogadtatott.

Az ülés bezártával testületi tisztelgés következett a püspöknél, a beszédet Szász Domokos főjegyző tartá — és a főgondnokoknál, Zeyk Károlynál és nm. gróf Bánffy Miklósnál, hol a püspök szólt a tisztelgők nevében. Aztán jött a magnum áldomás a redoutban, mintegy 80 teríték kitűnő konyha és pince mellett, s a falköszöntők hol komoly, hol kedélyes zajában a királyi családért, a jelen- és távol levő főgondnokokért, a püspökért, gen. notariusért és directorért, az állandó igazgató tanácsért, br. Kemény Istvánért, Pogány Györgyért, Demeter Sámuelért stb.

Igy végződött a közgyűlés, melyen még négy választás is történt és pedig: a marosvásárhelyi anoda főgondnokává ifj. báró Kemény Domokos, i